

дългогодишно последователно усилие на Синигерска, която познава детайлно проблема, и нейната цел е да осмисли от нова гледна точка огромния събран от нея фактически материал.

С какво ни изненадва трудът на Синигерска? С благодатната идея да открие средата, атмосферата, в която се ражда куклата, нейните функции, трансформации, характеристиката на процеса, който от предмет на веществената култура на един народ я нарежда сред изкуствата и тя става обект и израз на духовна дейност, където се съсредоточават фантазията, играта, приказката, проекцията на човешкото.

Но Синигерска подчертава, че пътят е различен. Докато възникването на театъра е свързано с училището, читалището, с Просвещението, то куклата и играта с нея са продукт на материалната, или както я нарича големият ни етнограф Христо Вакарелски – веществена култура. Национално-фолклорното и дълбоко свързаното с него митологично виждане на света тук играят съществена роля. Това е един процес, който Синигерска проследява във възможно най-широкия му обхват.

Ние следим заедно със Синигерска този процес, изяснен прецизно и задълбочено. От куклата, скътана до домашното огнище, до Германовото култово действие това е тържеството на “оживелия” предмет, едно разкриване на връзката между битовото и митологичното, което дава голям простор както за теоретично осмисляне, така и за научнотворческо докосване до първоначалния контур на модела на българския куклен театър.

И тук има интересен момент, който предизвиква дискусии. Става дума за кукерите и техните игри. Синигерска смята, че те са кукли, щедро ги присъединява към доказателствата за богатството и гротесковата изобретателност на нашето куклено изкуство. В първия момент това ми се видя странно, някак пресилено. Но всъщност, ако си помислим – при цялото битово правдоподобно развитие на българския драматичен театър, кукерите, ако ги смятаме за театрални игри, остават самотни, изолирани, както че ли взети от груга култура. Но ако приемем, че това са кукли (а наистина изпълнителите обличат костюми и имат аксесоар, който определено говори за кукленост), тогава нещата идват по местата си и единният поток на нашето културно развитие става ясен, богат, свързващ предметната вещественост с гротесковия символ.

Така Синигерска естествено, мотивирано, теоретически обосновано преминава към другата фаза на разглеждания процес – осъзнаването на кукленото творчество като изкуство, което се нуждае от публика, и неговото стремително движение към сцената.

Не случайно първата част на книгата носи названието “Лицето” – тя именно събира шрихите, подказва възможностите, акцентира на мига, в който куклата вече се схваща като нещо самостоятелно, което само по себе си, може не само да бъде участник в едно празненство или игра, а да даде израз на човешки чувства и вълнения, които не залагат на индивидуална психология, но се стремят да я анализират и представят. И тук наистина “магията на сце-

ната” действа и, така или иначе, граматични актьори, любители-кукленици и груги ентузиастни представят на деца и възрастни новото зрелище – кукленото.

И тук се явява заглавието на втората част – “Отражението”, която ни изненадва с разкриването на историята на трудния творчески път на новото изкуство – една добре свършена работа от Синигерска: с отражението, или казано по-директно – с интереса, събуден от кукления театър у творци, които до този момент са пребивавали и без него. И не защото те са били обхванати от идеята за синтеза (мисля, че дори наум не им е идвало), а интригуващото нещо, наречено кукла, веро-

ятно им се е сторило възможност да обогатят собственото си творчество. Така и става. Синигерска описва занимателно странната фигура на драматичния актьор с марионетка в ръка, на художника, чиито модел може да бъде кукла, на писателя, който не само чрез Големанов, но и чрез Главчо (става дума, разбира се, за Ст. Л. Костов) може да рисува нрави и типове, задръстили обществото със своето нахално невежество и боричкане за власт и богатство.

Тук фактите са много и Синигерска е в техния плен. Оказва се, че приказка и карикатура имат магнетична сила в кукленото творчество.

Проф. г. изк. Снежина Панова

Една достойна книга...

Една достойна книга за един достойно извървян творчески път – така оценявам книгата-летопис “60 години Столичен куклен театър. 1946 – 2006” на авторите-съставители Никола Вангов, Веселина Гюлева и Кремена Димитрова и на художничката Росица Ралева (Издателство “Валентин Траянов”, С., 2006, 282 с.).

Когато човек разгръща тази великолепно оформена книга, трудно може да си представи какви усилия, какъв невероятен труд е положен от авторите, за да се събере и систематизира твърде несистемно събираният, но затова пък твърде системно разпийаван архив на Столичния (бивш Кооперативен, Народен, Централен) куклен театър. За да създадат 125-те страници на летописа, попълвайки възможно най-точно всички данни за всеки сътворен спектакъл от 1946 г. до днес, авторите е трябвало да решават сложната математическа задача, в която неизвестните са далеч повече от известните.

Най-сетне въпреки всичко, макар и след 60 години, е сътворен писмен паметник на този многострадален и многозаслужил първи професионален куклен театър в България, оцелял до наши дни.

Естествено Летописът, богато илюстриран със снимки от спектаклите, е същинската част на книгата, нейният голям исторически принос. Но онова, което я прави уникална, са другите 156 страници, събрани с не по-малка настойчивост и пословично търпение.

Присъствието на такива бележити автори,

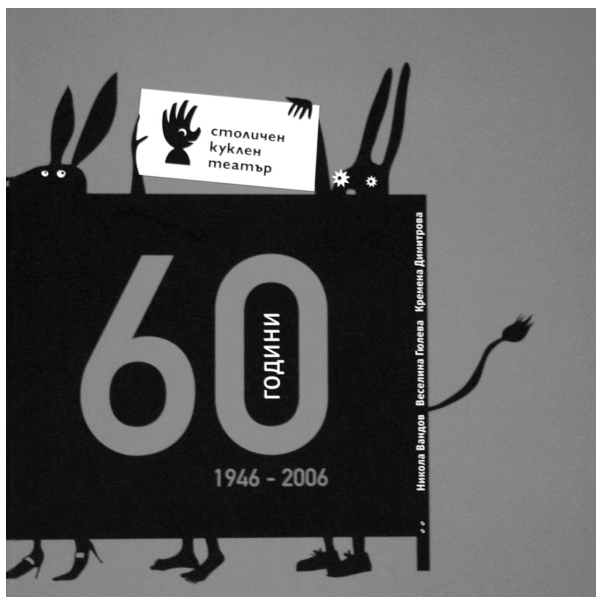
като проф. д-р Васил Стефанов, проф. д. изк. Елена Владова и творци на кукленото изкуство от първа величина, като проф. Атанас Илков, Иван Теофилов, арх. Иван Цонев и Рада Московска придават на книгата неоценима стойност. Изключителен интерес представлява и анкетата с актьори, режисьори, драматурзи и други, работили през различни периоди от време в театъра и които в последна сметка оформят списъка на "33-те най-важни и интересни спектакъла на театъра".

За истинността на критериите на анкетираните, както и за изключителния международен престиж на Централния куклен театър говорят отзивите от чуждестранния и наш печат, публикувани в края на първата част от книгата.

Своеобразен принос към съдържанието на юбилейното издание внасят информацията за две високохудожествени инициативи на театъра. Първата е учредяването през 1995 г. на Академията за куклено изкуство "Куклар" по инициатива на тогавашния директор Слава Рачева, просъществувала за съжаление до 1999 г. Втората е съобщение за учредяването на Международния кукленотeatрален фестивал "Панаир на куклите" по идея на настоящия директор Кирякос Аргиропулос. Като малко бисерче блести есетото на една от първите актриси – Лина Бояджиева, чийто неповторим глас и до днес приспива българските деца с песента на Слънце.

Особено очарование на книгата започва още с първите две страници, където са отпечатани прекрасните стихове на Иван Теофилов и Валери Петров, посветени на Негово Величество актьора с кукла, когото художничката Росица Ралева само с няколко изящни линии и тънко чувство за хумор издига до лещящите хора на Шагал.

Най-голям респект и най-силно възмущение предизвикаха у мен страниците, посветени на Мара Пенкова – основателката. За пръв път чета написаната от нея "автобиография", гледам с удивление изящния ѝ портрет и мислено се прекланям пред подвига на тази жена. Публикуваните "Сведения за Мара Пенкова" от детската писателка Леда Милева и словото на народната актриса Олга Кирчева, произнесено в

памет на Мара Пенкова, прозвучават като апофеоз на нейното велико дело, което я поставя наравно със създателите на Народния театър.

Като финал на краткия отзив за една обемна, съдържателна и богато илюстрирана книга не мога да кажа нищо по-точно и по-истинско от това, което Никола Вангов казва във въвеждението "Невинните кукли": "Книгата, която гържите в ръце, има недостатъци, но няма аналог в българската куклена книжнина. Нито като събрани и поднесени удобно за ползване сведения, нито като публикувани документи, нито като нови и дълбоки гледни точки и спомени на водещи наши кукленици, нито като опит за обобщение – чрез анкетата – на художествените резултати от работата на Столичния куклен театър за 60 години."

Убедена съм, че създаването на тази книга е също голямо дело, защото без нея нямаше да има памет за създаденото през годините от творците на театъра.

Проф. Николина Георгиева

Първо по рога си изследване в България

Имах щастието да съм сред първите, които са се докоснали до новия научен труг на проф. д. изк. Елена Николова Владова. Това ме изпълни с възторг и преклонение към делото на тази жена, поела мисията да търси и открива безбройните разпилени, но значими факти и събития от живота на кукления театър у нас, да ги изтупва от пепелта на забравата, суетата и безразличието и грижливо да ги свързва с общонационалното движение за културно изграждане в България, както и с процесите, обуславящи развитието на европейския театър и в частност на кукления театър.

Да се пише за научната, педагогическата и творческата дейност на Елена Владова изглежда лесно, защото има много, за което да се пише, но изключително трудно е да се обхване огромният обем от материали, формиращи приноса ѝ за науката, свързана с изследване на изкуството на кукления театър.

Научноизследователските и творческо-педагогическите ѝ дейности са подчинени на разкриване корените, анализиране на миналото, осмисляне на настоящето и формирането на принципни възгледи за бъдещото развитие на това изкуство.

"Техника на актьорското майсторство за куклен театър (Романтизъм. Модернизъм и времето След-това за актьора в кукления театър до 90-те години"

